

relacje

Okupacja sowiecka Polski Park Leśny

Podsumowanie projektu

Imperialna polityka reżimu sowieckiego oraz współczesnej Rosji to zjawiska, których nie da się zamknąć w jednych granicach państwowych ani w ściśle określonych dekadach. Z tego względu projekt ekspozycyjny w Parku Leśnym zyskał nową, szerszą formułę. Pierwotna koncepcja, funkcjonująca pod tytułem „Okupacja sowiecka Polski 1939–1993”, zakładała coroczną zmianę wystaw. Jednak niestabnąca aktualność poruszanych tematów oraz ich waga w dzisiejszych realiach geopolitycznych sprawiły, że zdecydowano się nadać całemu przedsięwzięciu charakter stały.

Zrezygnowano z dat granicznych w tytule, by móc ukazać problem w pełnej, międzynarodowej perspektywie. Projekt w swoim obecnym kształcie stanowi spójną całość i pozostanie udostępniony zwiedzającym na dłużej. Złożony z czterech wystaw oraz instalacji plenerowych, w surowy i zwięzły sposób odsłania przed widzami mechanizmy zniewolenia, terroru i dezinformacji.

Pomysł i koncepcja projektu: **dr Marek Zawadka**

Park Leśny w Lubinie

Muzeum Historyczne w Lubinie

✖ Sąsiedzi. Mordercy

bunkier nr 1

Pierwsza ekspozycja to chronologiczny zapis sowieckich działań wymierzonych w Polskę i jej obywateli – od paktu Ribbentrop–Mołotow z 1939 roku, przez lata II wojny światowej, po powojenne represje wobec podziemia niepodległościowego trwające do 1953 roku.

Symboliczną oprawę przestrzeni tworzą lustrzane ściany oraz nagrobki. Umieszczono przy nich kody QR odsyłające do podcastów, przybliżających historyczny kontekst wystawy. Cykl rozmów z dr. hab. Danielem Koresiem przeprowadza Bartosz Robak. Wszystkie nagrania są dostępne na YouTube.

Opracowanie merytoryczne: **dr Marek Zawadka**

Realizacja graficzna: **Marlena Bielecka**

Realizacja techniczna: **Andrzej Kobza**

relacja

✖ Rosja. Imperium zbrodni

bunkier nr 2

Wielowiekowa historia rosyjskich i sowieckich represji wobec Polaków stanowi główny motyw drugiej wystawy. Obejmuje rzeź Pragi (1794), represje popowstaniowe, wojnę polsko-bolszewicką, „Operację polską” NKWD, agresję z 1939 roku, zbrodnię katyńską oraz masowe mordy więzienne dokonywane do 1945 roku. Przestrzeń zaaranżowano na wzór fragmentu zbiorowego grobu w Katyniu. Mrok wnętrza i realizm scenografii potęgują archiwalne fotografie oraz oprawa dźwiękowa – nagrania modlitwy i odgłosy wystrzałów.

Opracowanie merytoryczne: **Justyna Karlińska**

Realizacja graficzna: **Jacek Świerad**

Aranżacja, realizacja techniczna i dźwiękowa: **Dominik Skowroński**

✖ Dolny Śląsk 1945

bunkier nr 3

Ekspozycja przygotowana przez Grupę Rekonstrukcji Historycznej Festung Breslau przedstawia realia końca wojny oraz pierwszych miesięcy powojennych na Dolnym Śląsku. Główny nacisk położono w niej na działania Armii Czerwonej. Historyczny przekaz na planszach wystawienniczych uzupełnia oryginalne umundurowanie żołnierzy radzieckich, udostępnione na potrzeby wystawy przez Mateusza Jackowskiego. Dbłość o detale pozwala lepiej zrozumieć realia tamtego okresu.

Opracowanie merytoryczne: **Grupa Rekonstrukcji Historycznej Festung Breslau**

Realizacja graficzna: **Joanna Kulik**

✖ Wojna na słowa. Między eterem a bibułą

bunkier nr 4

Zderzenie oficjalnej, komunistycznej narracji z niezależną walką o wolność słowa to temat przewodni czwartego bunkra. Z jednej strony zaprezentowano propagandę wizualną – ściany wyklejone archiwalnymi wydaniem „Trybuny Ludu”, plakaty oraz plansze ukazujące m.in. sowieckie sukcesy kosmiczne i zobowiązania hutnicze.

Z drugiej wyeksponowano podziemną „bibułę” i zakazane wówczas wydawnictwa. Istotnym elementem opowieści jest historia Radia Wolna Europa, którą przybliżają wielkoformatowe filmy dokumentalne o stacjach nasłuchowych i archiwach rozgłośni.

Część bunkra zaaranżowano na peerelowski pokój dzienny, w którym odwiedzający mogą usiąść w starych fotelach, by wygodnie obejrzeć projekcje filmowe lub posłuchać fragmentów audycji. Wystawę uzupełniają zachowany korpus sowieckiej bomby ulotkowej AGITAB-500-300, archiwalne fotografie, odznaczenia i numizmaty.

Aranżacja i realizacja techniczna:

Paula Chruściel, Estera Garus, Dominik Skowroński

Materiały filmowe:

**„This is RWE” (Stanford Services),
Milioner (YouTube)**

Korpus bomby udostępnił:

Krzysztof Kasperski

relacje

relacje

Zwieńczeniem ścieżki zwiedzania jest znajdująca się w bezpośrednim sąsiedztwie bunkrów całoroczna wystawa plenerowa. Złożona z dziesięciu modułowych konstrukcji (łącznie 50 plansz), w syntetyczny sposób podsumowuje trzysta lat relacji polsko-rosyjskich. Obejmuje okres od ogłoszenia Cesarstwa Rosyjskiego przez Piotra I, przez epokę zaborów, zryw niepodległościowe XIX wieku i zbrodnie stalinizmu, aż po współczesną agresję Federacji Rosyjskiej, wojnę hybrydową oraz mechanizmy dezinformacji. Ekspozycja porządkuje fakty, zwracając jednocześnie uwagę na kwestie współczesnego bezpieczeństwa państwa, znaczenie sojuszy międzynarodowych oraz rolę pamięci historycznej w ochronie przed manipulacją.

Opracowanie merytoryczne: **dr Marek Zawadka i Justyna Karlińska**

Konsultacja merytoryczna: **Daniel Koreś**

Projekt i realizacja graficzna: **Jacek Świerad**

Polska w objęciach imperium zbrodni. 1721–20XX

Teren wokół bunkrów uzupełniają obiekty plenerowe – armaty dywizyjne i przeciwlotnicze oraz haubice polowe. Każdy eksponat opatrzone tablicą z opisem technicznym i jego przeznaczeniu bojowym. Elementem ekspozycji zewnętrznych są również instalacje z ułożonych w piramidę beczek, na których wiekach umieszczono historyczne mapy sztabowe. Prezentują one ogólną sytuację militarną w Polsce oraz miejsca dyslokacji wojsk sowieckich w konkretnych miastach i bazach, m.in. w Toruniu, Wrocławiu, Świnoujściu, Opolu i Kluczewie.

Realizacja graficzna tablic: **Joanna Kulik**

Wystawy w bunkrach w Parku Leśnym obejrzało 48 235 osób.

Biblioteka Cyfrowa Zagłębia Miedziowego

W Bibliotece Cyfrowej Zagłębia Miedziowego dostępna jest wersja cyfrowa – można ją obejrzeć korzystając z adresu www.bibliotekamiedziowa.pl lub z kodu QR.

Park Leśny w Lubinie

Muzeum Historyczne w Lubinie

Wydawca: Muzeum Historyczne w Lubinie
Adres: Marii Skłodowskiej-Curie 6, 59-300 Lubin
Kontakt: sekretariat@muzeum.lubin.pl
ISSN 3072-4740

Opracowanie redakcyjne: Justyna Karlińska
Projekt graficzny: Jacek Świerad
Skład: Kamila Tworek
Zdjęcia: Julian Andrzejewski